

بایدن در تنگنای بازگشت به برجام

صابر گل‌عنبری

شش دور از مذاکرات وین انجام شده و قرار است دور هفتم آن در میان بیم و امید اوایل جولای شروع شود. طرف ایرانی نسبت به رسیدن به توافق بسیار خوش‌بین و آن را به نوعی تحقق یافته می‌داند. البته اینجا بیشتر منظور دولت است و اظهارات رئیس‌جمهوری نشان داده است که اختلاف‌نظری میان دولت و بقیه تصمیم‌گیران در این حوزه وجود دارد. روحانی در این باره گفته که جنگ اقتصادی را به پایان رسانده و همین امروز اگر به مذاکره‌کننده‌ارشد اختیار داده شود به وین برمی‌گردد و ظرف چند روز توافق را امضا می‌کند. اما در آن سو، دیگر طرف اصلی برجام یعنی آمریکا با احتیاط فراوان درباره نتایج مذاکرات وین سخن می‌گوید و نسبت به حصول توافق در دور هفتم و آینده نزدیک تردید دارد. به هر حال، فارغ از این خوش‌بینی‌ها و بدبینی‌ها، واقعیت این است که آمریکا با یک تنگنای راهبردی مواجه بوده و همین تصمیم‌گیری برای آن را بسیار سخت کرده است. آمریکا از یک‌سو با برجامی روبه‌روست که تهی از محتوا و مضمون شده، اما همچنان آن را بهترین راه‌حل برای کنترل برنامه هسته‌ای ایران می‌داند و به این علت، به دنبال احیای این توافق برای اعمال مجدد محدودیت‌ها و نظارت‌های سختگیرانه بر این برنامه است. اما با پافشاری ایران بر رفع موثر و کارآمد تحریم‌ها و خودداری از بازگشت به تعهدات هسته‌ای بدون راستی‌آزمایی روبه‌رو است. تنگنای آمریکا اینجا این است که اگر با رفع تحریم‌ها با این کیفیت صرف‌نظر از کمیت و تعداد آنها موافقت کند، درواقع عملاً اهرم فشار خود را برای پیگیری دیگر پرونده‌های محل مناقشه با ایران از دست می‌دهد و از سوی دیگر هم اگر موافقت نکند، برنامه هسته‌ای ایران از کنترل بین‌المللی خارج می‌شود و هر چه احیای برجام بیشتر به تعویق بیفتد، این برنامه بیشتر توسعه و گسترش پیدا می‌کند؛ به‌گونه‌ای که دیگر آن محدودیت‌های پیشین حتی در صورت اعمال مجدد می‌رود که کار آبی خود راز دست دهند. همچنان که اگر هم با احیای برجام از طریق رفع موثر تحریم‌ها موافقت کند، معتقد است این مساله و آزادسازی منابع مالی هنگفت و عادی شدن مرادفات تجاری ایران به تقویت هر چه بیشتر نقش منطقه‌ای و برنامه موشکی آن خواهد انجامید و ایران پس از سرکار آمدن دولتی اصولگرا و یک‌دست شدن میدان و سیاست به شکل منسجم‌تر و فشرده‌تر از قبل، این دو برنامه خود را پیش خواهد برد. این مساله از آن جهت برای آمریکا حائز اهمیت است که خود قصد کاهش حضور منطقه‌ای خود در خاورمیانه و تمرکز بر حوزه پیرامونی چین را دارد. اما این مهم می‌طلبد که قبل از آن منطقه پرآشوب خاورمیانه آرام گیرد و وضعیتی نسبتاً آرام و کم‌تنش پیدا کند، ولی بر این باور است که خلق چنین وضعیتی از طریق برداشتن جدی و موثر تحریم‌ها امکان‌پذیر نیست. این انگاره اخیراً در آمریکا پس از نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری ایران پررنگ شده و این باور جدی مطرح است که برنده احیای برجام در این حالت، ایران خواهد بود و به معنای سپردن خاورمیانه به آن است. حال، در سایه چنین خوانشی، آمریکا در برابر یک تصمیم و انتخاب بسیار دشوار قرار دارد؛ اینکه به برجام برگردد و تحریم‌ها را به شکل موثری برآورد تا برنامه هسته‌ای ایران مجدداً تحت کنترل و نظارت شدید بین‌المللی قرار گیرد، اما در آن سو، این روند به تقویت دیگر برنامه‌های ایران در سطح موشکی و منطقه منجر شود؛ اینکه به همین دلایل، قید احیای برجام را برزد که در این صورت هم با مشکل گریز هسته‌ای و رسیدن برنامه هسته‌ای ایران به نقطه غیرقابل‌بازگشت مواجه می‌شود. از این‌رو، پیداست که آمریکا راه‌سومی را در نظر دارد؛ آن هم احیای برجام بدون ما به ازای جدی برای ایران در مساله رفع تحریم‌ها. اینجا در واقع، مخالفت واشنگتن با راستی‌آزمایی لغو تحریم‌ها مطابق نظر و خواست ایران در جریان مذاکرات وین موید این مدعا و نگرانی از تبعات جدی آن است. از این نظر، با توجه به لاینحل ماندن اصل و دیگر مظاهر نزاع آمریکا و ایران، انتظار اینکه واشنگتن اهرم‌های فشار خود را در قبال تهران صرفاً در قبال احیای یک توافق، آن هم برای حل و فصل موقت یکی از پرونده‌ها که عمر آن در سال ۲۰۲۵ به سر می‌رسد، کان‌لم‌پکن کند، غیرعقل‌پیمانه است. به هر حال، اگر هم فرض در قبال احیای برجام تحریم‌ها به شکل موثر، برطرف شوند، به احتمال زیاد این امر موقت خواهد بود و دوباره در آینده‌ای نه‌چندان دور همین تحریم‌ها به دلایل دیگری غیرهسته‌ای بازگردانده می‌شوند؛ به‌ویژه که احتمال پیروزی جمهوری‌خواهان در انتخابات میانه‌دوره‌ای کنگره زیاد است و همین فشار مضاعفی را بر بایدن وارد خواهد کرد. لب کلام اینکه در برابر این تنگنای راهبردی، احیای برجام در هر سحلی لزوماً به کاهش تنش‌ها با آمریکا و متحدان آن در آینده منجر نخواهد شد و احتمال تشدید تنش‌ها در آینده با احیا چه بدون احیای برجام بالااست.

دکتر پیروز مجتهدزاده در گفت‌وگو با «آرمان‌ملی»:

رئییسی بدون دیپلماسی فعال نمی‌تواند اقتصاد را سامان دهد

رئییسی از بر خور دایدئولوژیک با مسائل سیاست خارجی برهیز کند ممکن است رئیس‌ی از عراقچی به عنوان وزیر امور خارجه استفاده کند دولت روحانی باید شهامت برداشته شدن موانع مذاکرات را داشته باشد پیامدهای منفی سیاست خارجی ایدئولوژیک را تجربه کرده ایم روحانی هنوز فرصت دارد مشکل ایران و عربستان را حل کند

◀ در حالی که در روزهای پایانی دولت آقای روحانی قرار داریم مذاکرات ایران و کشورهای غربی به مراحل خوبی رسیده است. آیا مذاکرات در همین دولت به نتیجه خواهد رسید یا اینکه این مذاکرات در دولت آقای رئیس‌ی ادامه خواهد داشت؟

در شرایط کنونی ما اطلاعات دقیقی از حد و حدود مذاکرات و اینکه دو کشور در چه مرحله‌ای قرار دارند، نداریم. تنها مقامات ایران نسبت به آینده مذاکرات اظهار خوش‌بینی کرده و گفته‌اند این مذاکرات به مرحله امیدوارکننده‌ای رسیده است. به همین دلیل این امیدواری وجود دارد که در دولت کنونی این مذاکرات به نتیجه برسد. دولت آقای روحانی باید این شهامت را داشته باشد که موانعی را که در این زمینه وجود دارد، از سر راه بردارد. این موانع نیز برای ما ناشناخته است و ما هنوز نمی‌دانیم چرا مذاکرات تاکنون به نتیجه نرسیده است. با این وجود دولت آقای روحانی باید چنین شهامتی را در خود به وجود بیاورد و موانع را بردارد.

◀ بایدن تمایل دارد مذاکرات در دولت حسن روحانی به نتیجه برسد یا به دنبال این است که در دولت ابراهیم رئیس‌ی ادامه داشته باشد؟ استراتژی بایدن در این زمینه چه خواهد بود؟

معادلات سیاست خارجی به‌صورتی است که نمی‌توان با حدس و گمان درباره آن اظهارنظر کرد و بنده نیز چنین قصدی ندارم. اظهارنظر درباره آینده مذاکرات باید مبتنی بر اطلاعات دقیق باشد که در شرایط کنونی ما چنین اطلاعاتی در اختیار نداریم. رویکرد بایدن نیز بستگی به شرایط دارد اما هیچ نشانه‌ای از خود بروز نمی‌دهد که آیا ترجیح می‌دهد مذاکرات در دولت حسن روحانی به نتیجه برسد یا اینکه به دولت بعدی در ایران کشیده شود. اگر بایدن قصد دارد مذاکرات به دولت ابراهیم رئیس‌ی کشیده شود باید نشانه‌هایی در این زمینه از خود بروز می‌داد. این در حالی است که چنین اتفاقی رخ نداده است. ما باید منتظر باشیم دولت ایالات‌متحده آمریکا در چند روز آینده تکلیف خود را مشخص کند که قرار است چه رویکردی در مقابل ایران اتخاذ کند. از طرف دیگر با توجه به فشارهایی که دولت اسرائیل به دولت آمریکا درباره وارد می‌کند انتظار این است که شرایطی فراهم شود که دولت آمریکا در نهایت به یک تصمیم‌گیری نهایی درباره ایران دست پیدا کند. این در حالی است که هنوز نشانه‌های بازی مبنی بر تمایل دولت بایدن برای ادامه مذاکره غیرمستقیم با دولت حسن روحانی با ابراهیم رئیس‌ی وجود ندارد. باید بایدن یا مقامات دولت آمریکا در این زمینه اظهارنظری کرده باشند تا بتوان درباره آن به صورت دقیق اظهارنظر کرد.

◀ موضوع اسرائیل یکی از مهمترین دلایل مناقشه ایران و آمریکاست. این در حالی است که جریان سیاسی‌ای که ابراهیم رئیس‌ی به آن تعلق دارد، از دیدگاه تقابلی بیشتری با اسرائیل نسبت به دولت حسن روحانی بر خورار است و در این جریان سیاسی، مقابله با اسرائیل یکی از مهمترین مولفه‌های سیاست خارجی به شمار می‌رود. آیا در چنین شرایطی احتمال افزایش تنش‌های بین ایران و آمریکا وجود دارد؟

امیدوارم چنین اتفاقی رخ ندهد و تنش‌های موجود تشدید نشود. نکته مهم در این زمینه این است که در همه کشورهای جهان وضعیت کسی که به ریاست‌جمهوری می‌رسد با وضعیت قبل از آن متفاوت است. این شرایط برای آقای رئیس‌ی نیز وجود دارد و باید بین مذاکرات‌های ایشان در قبل و بعد از انتخاب‌شدن به عنوان رئیس‌جمهور تفاوت قائل شد. آقای رئیس‌ی تاکنون بر اظهارنظری کرده در مقام یک نماینده‌ای ریاست‌جمهوری یا یک مسئول جمهوری اسلامی مطرح کرده است. این در حالی است که هنوز دوران ریاست‌جمهوری وی آغاز نشده و به همین دلیل باید منتظر ماند و دید وی پس از اینکه به صورت رسمی مسئولیت امر خطیر ریاست‌جمهوری را آغاز می‌کند در عمل چه رویکردی در این زمینه در پیش خواهد گرفت. هنگامی که کسی به صورت عملی مسئولیت دولت و سرنوشت رفاه و حفظ موجودیت و امنیت کشور را به دست می‌گیرد باید به شکلی رفتار کند که در نهایت به سود کشور و مردم باشد. در چنین شرایطی موضع‌گیری‌هایی که در زمینه سیاست خارجی مطرح می‌شود متفاوت خواهد بود. آقای رئیس‌ی با هر پشتوانه‌ای که به ریاست‌جمهوری رسیده، از این به بعد مسئول رفاه و امنیت کشور است. در چنین شرایطی باید منتظر ماند و مشاهده کرد که آیا ایشان در مسند ریاست‌جمهوری رفاه و آرامش مردم را در نظر خواهد گرفت یا اینکه قصد دارد به صورت ایدئولوژیک با مسائل سیاست خارجی بر خور کند! این موضوعی است که باید منتظر باشیم

عکس: آرمان‌ملی /فاطمه فتاحی

آرمان‌ملی – احسان انصاری: یکی از مهمترین نقاط قوت دولت حسن روحانی، سیاست خارجی این دولت و تعامل وی با کشورهای جهان بوده است. محمدجوادظریف نیز به‌عنوان مجری این سیاست‌ها در طول هشت‌سال گذشته به یک چهره بین‌المللی تبدیل شده است. به همین دلیل در شرایطی که ابراهیم رئیس‌ی به‌عنوان رئیس‌جمهور آینده ایران انتخاب‌شده این سوال مطرح است که دولت وی در آینده چه رویکردی در زمینه سیاست خارجی خواهد داشت. آیا رویکرد دولت وی در عرصه سیاست خارجی یک‌رویکرد متعادل و سازنده خواهد بود یا اینکه دولت وی در مسیری حرکت خواهد کرد که تنش‌های بین‌المللی ایران افزایش پیدا می‌کند. برای تحلیل وبررسی این موضوع «آرمان‌ملی» با دکتر پیروز مجتهدزاده، تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. دکتر مجتهدزاده در این زمینه معتقد است: «هنگامی که کسی به‌صورت عملی مسئولیت دولت و سرنوشت رفاه و حفظ موجودیت و امنیت کشور را به‌دست می‌گیرد باید به شکلی رفتار کند که نه‌نهایت به‌سود کشور و مردم باشد. در چنین شرایطی موضع‌گیری‌هایی که در زمینه سیاست خارجی مطرح می‌شود متفاوت خواهد بود. آقای رئیس‌ی با هر پشتوانه‌ای که به‌ر یاست‌جمهوری رسیده از این به بعد مسئول رفاه و امنیت کشور است. در چنین شرایطی باید منتظر ماند و مشاهده کرد که آیا ایشان در مسند ریاست‌جمهوری رفاه و آرامش مردم را در نظر خواهد گرفت یا اینکه قصد دارد به صورت ایدئولوژیک با مسائل سیاست خارجی بر خور کند.» در ادامه حاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

تا زمانی که آقای رئیس‌ی به صورت رسمی رئیس‌جمهور کشور شدند و در عمل رفتار و اظهارات ایشان را مشاهده کنیم.

◀ گر ه زدن سیاست خارجی کشور به ایدئولوژی چه پیامدهایی برای کشور خواهد داشت؟

گره زدن ایدئولوژی به سیاست خارجی پیامدهایی برای ما به همراه خواهد داشت که در ۴۰ سال گذشته شاهد آن بوده ایم و

نتیجه آن را مشاهده و تجربه کرده ایم. هنگامی که عده‌ای (اصلاح‌طلب) سفارت‌های خارجی را در کشورمان مورد حمله قرار دادند پیامدهای آن را که تنش و تحریم و فقر گرسنگی بود تا امروز مشاهده کردیم. ما باید این واقعیت غیرقابل‌انکار را بپذیریم که در قرن بیست و یک نمی‌توان در انزوای مطلق زندگی کرد. ما باید این موضوع را جدی بگیریم. برخی در گذشته این مسیر را طی کرده‌اند و در نهایت نیز به نتایج تلخ‌تر از زهر رسیده‌اند. این مسیر بهترین نمونه از رویکردی است که تلخ‌کامی و نصب ملت ما کرده است. هر کشوری باید در عرصه بین‌المللی منافع خود را به حداکثر برساند. این رویکرد همسایه است که همه کشورهای جهان به دنبالش هستند. با این وجود به حداکثر رساندن منافع ملی در عرصه بین‌المللی در انزوا محقق نخواهد شد؛ بلکه این مهم را می‌تواند ارتباط با جهان پیرامون است. نمی‌توان با پیگیری سیاست‌های ایدئولوژیک، که منجر به انزوای بین‌المللی می‌شود، در قرن بیست و یکم زندگی کرد. این رویکردی است که در ۴۰ سال گذشته انجام شده و نتیجه آن نیز پیش‌روی ماست. سیاست‌های خاص، ما را به انزوای کامل رسانده است. این انزوا به خصوص در زمینه اقتصادی اثر تلخ خود را نشان داده است. بدیهی است که برای خروج از انزوا و رونق دادن به زندگی اقتصادی مردم باید سیاست خارجی متکی بر منافع ملی را پیگیری کنیم و در این راستا باید سیاست‌های ایدئولوژیک در عرصه بین‌المللی را تعطیل کنیم و به‌جای آن سیاست همکاری‌های جهانی و منطقه‌ای را در دستور کار قرار بدهیم.

◀ آقای رئیس‌ی عنوان کرده‌اند سفره مردم را به برجام گره نخواهند زد. آیا چنین رویکردی در عمل امکان تحقق دارد؟ چه ضرورت‌هایی در این زمینه وجود دارد؟

برجام بخشی از سیاست خارجی ایران است؛ نه همه آن. اظهارات آقای رئیس‌ی در این زمینه گویا به معنای این است که وی قصد دارد با دقت بسیار در این زمینه عمل کند. واقعیت مهم این است که نمی‌توان رفاه مردم ایران را به رویکرد سیاست خارجی ارتباط نداد؛ چراکه این دو مقوله به صورت مستقیم با هم در ارتباط هستند. اقتصاد و سیاست خارجی جدایی‌ناپذیر هستند. امروز ما در جهانی زندگی می‌کنیم که زندگی در انزوای مطلق برای هیچ ملتی میسر نیست. امروز اقتصاد همه کشورهای جهان به هم پیوسته است و باهم ارتباط دارد. در نتیجه این تفکر اشتباه است که ما اقتصاد خود را از سیاست خارجی جدا و تلاش کنیم ارتباط بین این دو را از بین ببریم. این یک امر محال است که بتوان در انزوای بین‌المللی رفاه مردم کشور را تأمین کرد.

◀ عملکرد آقای ظریف در هشت سال گذشته به شکلی بوده که ایشان به یک چهره بین‌المللی تبدیل شده و به همین دلیل جایگزین ایشان در دولت رئیس‌ی کار سختی خواهد داشت. به نظر شما جایگزین ظریف در دولت رئیس‌ی یا چه چالش‌هایی مواجه خواهد بود؟

آقای ظریف به یک چهره بین‌المللی تبدیل شد؛ اول باید روشن کرد که ایشان به یک چهره بین‌المللی مثبت یا منفی تبدیل شده‌اند؟ پاسخ به این سوال بسیار مشکل است. آقای ظریف در مقام وزیر خارجه در راستای سیاست‌های حاکمیت سیاسی نقش آفرینی کرده است. این در حالی است که حاکمیت سیاسی هنوز جانشینی برای وی در نظر نگرفته است. آقای ظریف یک انتخاب ملی و مبتنی بر سیاست‌های ملی نبوده است. ایشان بر آمده از آرمان‌های شکست‌خورده اصلاح‌طلبی

دولت حسن روحانی هنوز به اندازه‌ای فرصت دارد که بتواند برخی از مشکلات منطقه‌ای و از جمله مشکل بین‌ایران و عربستان را حل کند. روحانی باید در این زمینه چه رویکردی باید در پیش بگیرد؟ دولت آقای رئیس‌ی در زمینه مسائل منطقه خاورمیانه باید چه رویکردی را در دستور کار خود قرار دهد؟

مسائل منطقه‌ای ایران به شکلی است که نمی‌توان با حدس و گمانه‌زنی درباره آنها صحبت کرد. بنده معتقد دولت حسن روحانی هنوز به اندازه‌ای فرصت دارد که بتواند برخی از مشکلات منطقه‌ای و از جمله مشکل بین ایران و عربستان را حل کند. روحانی باید در این زمینه یک ابتکار قاطع در پیش بگیرد تا بتواند مذاکرات با عربستان را به یک نقطه مطلوب برساند. موانعی در این زمینه وجود دارد که این موانع برای همه آشکار است و باید توسط هر دو طرف از میان برداشته شود. در چنین مسائلی نمی‌توان انتظار داشت تنها یکی از دو کشور درگیر به سمت کاهش تنش حرکت کند و دیگری عکس‌العمل مناسبی نداشته باشد؛ باید هر دو طرف در این زمینه تلاش کنند. آقای روحانی که همواره عنوان می‌کند ریاست‌جمهوری از اختیارات کافی برخوردار نیست اما در عمل در برخی موارد اختیارات و آزادی عمل زیادی را از خود نشان می‌دهد. ممکن است چنین ابتکاری از خود نشان ندهد. با این وجود اگر این موضوع در دولت حسن روحانی به نتیجه نرسد و به دولت ابراهیم رئیس‌ی برسد بنده تنها می‌توانم توصیه کنم که دولت جدید مسأله ایران و عربستان را در قالب یک سیاست خارجی غیرایدئولوژیکي دنبال کند. سیاست خارجی مبتنی بر ایدئولوژی در ۴۰ سال گذشته چه دستاوردهایی در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی به همراه داشته است؟ بدون تردید این سیاست‌ها برای ما هزینه‌های زیادی از جنبه‌های اقتصادی، امنیتی و بین‌المللی به همراه آورده است. این در حالی است که اگر چنین رویکردی در دستور کار قرار نمی‌گرفت شرایط به شکل دیگری رقم می‌خور. در همین دلیل به عنوان رئیس‌ی توصیه می‌کنیم سیاست‌های ایدئولوژیک را در عرصه بین‌المللی از دستور کار خود خارج کنند. سیاست خارجی‌ای که می‌تواند ما را در چنین شرایطی به نتیجه برساند سیاست خارجی مبتنی بر پیگیری منافع ملی خواهد بود. تنها در چنین شرایطی می‌توان نسبت به بهبود وضعیت ایران در منطقه و کاهش تنش‌ها امیدوار بود. کشور باید از انزوای موجود خارج شود و مردم باید با توجه به سیاست‌های عقلایی در عرصه بین‌المللی از سطح رفاه بیشتری برخوردار باشند. ما باید در مسیری هم‌راهِ بگیریم که در تعامل و دوستی سازنده با منطقه خاورمیانه قرار داشته باشیم. ما خوب می‌دانم که سیاست ایدئولوژیکي یک نظام سیاسی هنگامی می‌تواند تعطیل شود که خود نظام سیاسی تعطیل شود. لذا منظور من تعطیلی ایدئولوژی نظام حکومتی نیست؛ بلکه منظور بنده تلطیف کردن سیاست خارجی ایدئولوژیک است. به همین دلیل نیز کسانی که گمان می‌کنند با تغییر سیاست خارجی یک کشور ایدئولوژی آن کشور نیز تغییر می‌کند سخت در اشتباه هستند. در عرصه سیاست هیچ‌گاه نباید اتفاقات را از یک بعد نگاه کرد. در عالم سیاست تصمیمات و اتفاقات همواره دارای ابعاد مختلف هستند که برخی ابعاد آن آشکار و در مقابل برخی پنهان هستند. مشکل ما این است که چون از عینک ایدئولوژیک به مسائل نگاه می‌کنیم تنها یک بعد ماجرا را در نظر می‌گیریم. این در حالی است که قدرت‌های غیرایدئولوژیکي جهانی همواره در عرصه سیاست‌ورزی خود اقدامات چندجانبه انجام می‌دهند و از یک اتفاق بهره‌بردار ی چند گانه می‌کنند.

دولت حسن روحانی هنوز به اندازه‌ای فرصت دارد که بتواند برخی از مشکلات منطقه‌ای و از جمله مشکل بین‌ایران و عربستان را حل کند. روحانی باید در این زمینه چه رویکردی باید در پیش بگیرد تا بتواند مذاکرات با عربستان را به یک نقطه مطلوب برساند

دولت حسن روحانی هنوز به اندازه‌ای فرصت دارد که بتواند برخی از مشکلات منطقه‌ای و از جمله مشکل بین‌ایران و عربستان را حل کند. روحانی باید در این زمینه چه رویکردی باید در پیش بگیرد تا بتواند مذاکرات با عربستان را به یک نقطه مطلوب برساند

دولت حسن روحانی هنوز به اندازه‌ای فرصت دارد که بتواند برخی از مشکلات منطقه‌ای و از جمله مشکل بین‌ایران و عربستان را حل کند. روحانی باید در این زمینه چه رویکردی باید در پیش بگیرد تا بتواند مذاکرات با عربستان را به یک نقطه مطلوب برساند

سیاسی ۱۱

بایدن در تنگنای «امنیت ایران و منطقه» در دوران رئیس‌ی؟

احمد بخش‌یاش اردستانی

نماینده مجلس نهم

دیگر نمی‌توان امنیت را معطوف و محدود به تحولات نظامی و وقوع جنگ‌ها کرد. با در نظر داشتن این نکته باید پذیرفت که وضعیت ایران در سال ۱۴۰۰ متفاوت از دهه ۸۰ و ۹۰ است. این شرایط جدید بر تعیین اقتضانات امنیتی داخل کشور در چهار سال پیش‌روی دولت رئیس‌ی اثر گذار است. به همین انتخابات اخیر نگاه کنید. کاهش جدی میزان پایین مشارکت و نیز آرای باطله هشدار جدی است. چرا؟ چون امنیت روانی تک تک افراد و به موازاتش امنیت روانی کل جامعه و ملت تحت‌الشعاع قرار گرفته است. شرایط برای تأمین حس ثبات و امنیت روانی مردم فراهم نیست. بنابراین ایران هم با دقت بیشتری سعی می‌کند وضعیت را به‌گونه‌ای مدیریت کند که شاهد تشدید قهر مردم نباشد. مضاف بر اینکه مسائل اقتصادی و چالش‌های معیشتی در کنار تداوم شیوع کرونا یک بحران فراگیر را برای کشور ایجاد کرده است که یقیناً در آینده‌ای نزدیک امنیت کل کشور را درگیر می‌کند. همه اینها در تصمیم‌گیری‌های دولت و حاکمیت در چهار سال پیش‌رو بسیار موثر است. لذا دولت و کابینه رئیس‌ی برای بازگشت امنیت روانی مردم باید فکری کند. در عین حال چون نهادهای حاکمیتی تمام حیثیت و آبروی خود را روی دولت ابراهیم رئیس‌ی سرمایه‌گذاری کرده‌اند، لذا حمایت همه جانبه خود را در چهار سال پیش‌رو از این دولت خواهند داشت. چون اگر این دولت نتواند مشکلات کشور را حل کند مطمئن باشید هیچ دولت دیگری نمی‌تواند از پس این چالش‌ها و مضاملت برآید. پس قطعاً ۴ یا هشت سال پیش‌رو سال‌های تعیین‌کننده‌ای برای امنیت داخلی کشور خواهند بود. عربستان سعودی و به تبع آن کشورهایی مانند بحرین، مصر و امارات متحده عربی سعی می‌کنند مسأله ایران‌هراسی را در منطقه و جهان تشدید کنند. در سایه این نگران و نگاه، عربستان همواره سعی می‌کند نیروهای حوثی و انصار... را مهره‌های ایران در جنگ یمن قلمداد کند و همه آثار،های عربستان و کل منطقه را به ایران نسبت دهد، در صورتی که اگر حتی بپذیریم در ابتدای جنگ یمن شاهد نیروهای حمایتی‌های ایران بودیم! اما اکنون نیروهای حوثی و انصار... به چنان تعیین‌کنندگی‌ای رسیده‌اند که مستقل از نگاه ایران تحولات نظامی و دیپلماتیک را پیش می‌برند. اگر عربستان سعی می‌کند جنگ یمن را به روابط خودش با ایران گره زند، نعل وارونه زده است، چراکه ایران دیگر تعیین‌کنندگی گذشته را بر حوثی‌ها ندارد. اینجا تنها رفتار تعیین‌کننده به توقف تجاوز عربستان و تلاش برای مذاکره با انصار... بازمی‌گردد. اما با این اوصاف و به‌رغم نکات گفته شده معتقدم که اگر جنگ یمن باز همه ادامه پیدا کند شرایط امنیتی منطقه روز به روز وخامت بیشتری پیدا خواهد کرد. یعنی کم‌کان فضای امنیتی بین ایران با کشورهای حوزه خلیج فارس در دولت سیدابراهیم رئیس‌ی هم وجود خواهد داشت و حتی تشدید هم پیدا می‌کند. قطعاً یکی از پارامترهای تعیین‌کننده امنیت در خاورمیانه به‌شدت تقابل ایران و اسرائیل بازمی‌گردد. یعنی همواره نوع و شدت تقابل تهران و تل‌آویو در سمت و سوهی به امنیتی غرب آسیا اثر گذار است. لذا در یک نگاه کلی چون دولت سیدابراهیم رئیس‌ی در یک منتهی‌الیه گرایش راست را دنبال‌کار قرار دارد و در آن سو دولت بنت و لاپید هم نگاهی دت‌تر از نتانیاهو دارد، مناسبات امنیتی ذیل تقابل ایران و اسرائیل، هم در پرونده فعالیت‌های هسته‌ای و هم در رابطه با نفوذ منطقه‌ای و توان موشکی ایران تداوم و حتی تشدید پیدا می‌کند. یعنی همانگونه که در هشت سال گذشته دولت روحانی اقداماتی از سوی اسرائیل برای کار شکنی و توقف در پرونده فعالیت‌های هسته‌ای ایران و همچنین نابودی برجام در دستور کار موساد بوده است، همین نگاه حتی با شدت بیشتر در چهار سال پیش‌روی دولت رئیس‌ی در دستور کار دولت جدید بنت خواهد بود. در طول سال‌های گذشته همواره هر گونه خرابکاری و ترور در حوزه هسته‌ای ایران به اسرائیل بازمی‌گردد، نشان می‌دهد احتمالاً دولت بنت هم از همین ابتدا بنا را بر امنیتی کردن هر چه بیشتر فضا با ایران در ابعاد مختلف گذاشته است. ضمن اینکه مانند دولت نتانیاهو از هر تلاش دیپلماتیکی برای عدم ایحاد برجام استفاده می‌کند. پس چهار سال پیش‌روی دولت رئیس‌ی وضعیت امنیتی بدتر هم خواهد شد. البته باید دید که دولت و کابینه متزازل و شکننده لاپید-بنت هم تا چه زمانی می‌تواند به حیاست ادامه دهد؟

وعده‌سردار تنگسیری به مردم

فرمانده نیروی دریایی سپاه در نشست با استاندار هرمزگان پیرامون رفع مشکلات مردم مناطق سیل زده هرمزگان اظهار داشت: وظیفه اصلی مادر نیروی دریایی سپاه حفظ و حراست از تمامیت ارضی و دفاع از مرزهای آبی کشور است. سردار علیرضا تنگسیری افزود: ما هر گاه برای مردم عزیز کشور مشکلی به وجود بیاید ما در کنار آن‌ها هستیم و در یاری سپاه جزو اولین تلاش می‌کنیم تا دغدغه آن‌ها کاهش یابد. وی گفت: ما هر جا احساس کردیم مردم به مشکل خورده‌اند در کنار سایر ارگان‌ها و سازمان‌ها حضور داشتیم و توانستیم با بهره‌گیری از ظرفیت‌ها در انجام خدمت به مردم همکاری کنیم. وی تصریح کرد: در سیل اخیر شرق هرمزگان نیز نیروی دریایی سپاه جزو اولین گروه‌هایی بود که برای امدادرسانی خود را به این منطقه رساند و تلاش کرد به مردم سیل‌زده کمک کند. سردار تنگسیری گفت: ما پس از اطلاع از وضعیت زندگی نامطلوب مردم عزیز در منطقه زاچ و داربست خود را به آنجا رساندیم و کمک‌های اولیه را انجام دادیم و سپس در تلاش برای رفع کامل مشکلات این مردم بودیم. وی ضمن قدردانی از اقدامات استاندار هرمزگان اظهار داشت: در منطقه زاچ و داربست در حال احداث ۱۵۴ واحد مسکونی هستیم که در کنار آن‌ها مدرسه و مسجد و بازارچه نیز احداث می‌شود.